

Аналіз відбору зі спортивної боротьби на Олімпійські ігри у Токіо

Шандригось В.І.¹, Латишев М.В.², Розторгуй М.С.³, Первачук Р.В.³

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка¹

Київський університет імені Бориса Грінченка²

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського³

Анотація. *Мета:* проаналізувати кваліфікаційні вимоги для здобуття спортсменами олімпійських ліцензій для участі в Іграх XXXII Олімпіади у м. Токіо зі спортивної боротьби. **Матеріал і методи.** *Методи дослідження:* теоретичний аналіз і узагальнення літературних даних та мережі Інтернет, методи математичної статистики. *Вихідні дані результатів виступів* взяті з офіційного сайту міжнародної федерації спортивної боротьби «United World Wrestling» (<https://uww.org/>). Для статистичної обробки даних і графічного представлення результатів використовувалася програма MS Excel. **Результати:** встановлено, що згідно з вимогами МОК в змаганнях зі спортивної боротьби на літніх ОІ у Токіо можуть брати участь не більше 288 атлетів (по 16 борців у 12 вагових категоріях у змаганнях чоловіків і по 16 учасниць в шести вагових категоріях у змаганнях жінок). За право виступати на ОІ зі спортивної боротьби проводився досить напружений відбір, що включав кілька етапів. Виявлено, що жодна із найсильніших «борцівських» країн світу не здобула максимальної кількості ліцензій (18) на ОІ. Росія здобула 17 ліцензій, США – 15, по 12 – у команд Куби і Японії, по 11 – у Ірану, Казахстану і Китаю, по 10 – у Тунісу та України. 10 і більше учасників представлять на ОІ 9 найсильніших «борцівських» держав, що в сумі склало 37,85 % усіх борців. Всього право участі в ОІ завоювали представники 62 країн. 52,43 % ліцензій здобули представники 14 країн. 20 держав зможуть виставити на ОІ лише по одному атлету, при тому, що в їх число увійшли держави, які мають давні борцівські традиції. Проте, здобули путівки на ОІ і невеличкі країни, що свідчить про популяризацію боротьби і розширення її географії у світі. Найбільшу кількість путівок на ОІ у Токіо традиційно здобули представники Європи – 122 ліцензії (42,36 %), їм поступилися борці з Азії – 84 ліцензії (29,17 %), значно менше ліцензій у представників Америки – 44 (15,28 %), Африки і Океанії – 38 (13,19 %). **Висновки.** Обмеження кількості борців, які беруть участь в Олімпіадах, змушує фахівців боротьби перебувати в постійному пошуку оптимальної системи відбору спортсменів, причому такий відбір повинен, по-перше, забезпечити участь в ОІ всіх найсильніших борців планети і, по-друге, надати рівні права представникам різних країн і континентів в суперництві за цю участь. Перенесення літніх ОІ у Токіо на 2021 рік через пандемію коронавірусу внесло свої корективи у календар кваліфікаційного відбору і позначилося на результатах самого відбору. Все це в сукупності негативно позначилося на ефективності відбору, і значна частина борців високого класу так і не змогла відібратися до участі на ОІ.

Ключові слова: система відбору, олімпійська ліцензія, спортивна боротьба, Олімпійські ігри, етап, країна, континент, кваліфікаційний турнір.

Вступ. Олімпійські ігри (ОІ) є найпрестижнішими змаганнями для всіх спортсменів, а спортивна боротьба є невід’ємною та видовищною складовою частиною програми ОІ (Леннарц, 2013; Булатова, 2017; Тропин, Панов, & Фазілов, 2017). Зміна кількості

комплектів нагород, які розігрувалися на олімпійській арені у різних видах спортивної боротьби упродовж різних періодів, обумовлена введенням нових олімпійських вагових категорій або зміною діапазону стандартних упродовж останніх років, значним розширенням

програми змагань для жінок, включенням до програми нових видів дисциплін (Апойко, 2016; Бойченко, Чертов, Пирог, & Алексєєв, 2020; Приступа, Бріскін, Палатний, & Пітин, 2017; Чертов, Бойченко, Зантарає, & Мирошніченко, 2021).

Іншими тенденціями розвитку спортивної боротьби, окрім зміни спортивної програми та видів змагань, є: ущільнення міжнародних та національних календарів змагань, трансформація структури та змісту змагальної діяльності відповідно до зміни у правилах змагань, зростання соціальної значущості перемог на змаганнях різного рівня, підвищення конкуренції на світовій арені та зміна вимог до комплектування складу учасників ОІ (Задорожна, Бріскін, Пітин, Потоп, Гращенкова, Глухов, & Дробот, 2020).

Для популяризації, видовищності і пропаганди спортивної боротьби як виду спорту в світі UWW вносить доповнення в правила і вводить різні нововведення (Апойко, & Тараканов, 2015; Дагбаєв, 2013; Шандригось, 2018). Одним з таких нововведень є удосконалення системи відбору на ОІ.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами. Робота виконана відповідно до теми НДР кафедри теорії і методики олімпійського та професійного спорту Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка «Науково-методичні основи багаторічної техніка тактичної підготовки у вільній боротьбі»

Мета дослідження – проаналізувати кваліфікаційні вимоги для здобуття спортсменами олімпійських ліцензій для участі в Іграх XXXII Олімпіади у м. Токіо зі спортивної боротьби.

Матеріали та методи дослідження. Методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення літературних даних та

мережі Інтернет, методи математичної статистики. Вихідні дані результатів виступів взяті з офіційного сайту міжнародної федерації спортивної боротьби «United World Wrestling» (<https://uww.org/>). Для статистичної обробки даних і графічного представлення результатів використовувалася програма MS Excel.

Результати дослідження та їх обговорення. Згідно з вимогами МОК, який регламентує кількість учасників Олімпіад у різних видах спорту, в змаганнях зі спортивної боротьби (греко-римської, вільної, жіночої) на літніх Олімпійських іграх 2020 року (перенесені на 2021 рік через пандемію COVID-19 (<https://olympics.com/ioc/news/joint-statement-from-the-international-olympic-committee-and-the-tokyo-2020-organising-committee>)) можуть брати участь не більше 288 атлетів (192 чоловіки та 96 жінок; для порівняння у 2016 в Ріо взяли участь 344 атлети). Така кількість учасників визначена відповідно до рекомендацій UWW наступним чином: по 16 борців у 12 вагових категоріях у змаганнях чоловіків (Шандригось, 2019) і по 16 учасниць в шести вагових категоріях у змаганнях жінок (Шандригось, Латишев, Розторгуй, & Первачук, 2021), що в сумі становить 288 осіб. Кожна країна може бути представлена не більше, ніж одним спортсменом в кожній ваговій категорії (12 чоловіків і 6 жінок) (https://uww.org/sites/default/files/2021-03/210226_revised_qualification_system_-_wrestling_-_eng.pdf) (табл. 1). Таким чином, кількість учасників в кожній вазі буде становити 16 осіб, тобто боротьба буде розпочинатися з 1/8 фіналу.

Для того, щоб потрапити на ОІ, потрібно завоювати ліцензію у відбіркових змаганнях. За право виступати на ОІ зі спортивної боротьби проводиться досить напружений відбір, що включав кілька етапів.

Таблиця 1

Кількість вагових категорій і спортсменів зі спортивної боротьби на ОІ в Токіо

Змагання чоловіків				Змагання жінок	
Вільна боротьба		Греко-римська боротьба		Жіноча боротьба	
57 кг	16 чол.	60 кг	16 чол.	50 кг	16 жін.
65 кг	16 чол.	67 кг	16 чол.	53 кг	16 жін.
74 кг	16 чол.	77 кг	16 чол.	57 кг	16 жін.
86 кг	16 чол.	87 кг	16 чол.	62 кг	16 жін.
97 кг	16 чол.	97 кг	16 чол.	68 кг	16 жін.
125 кг	16 чол.	130 кг	16 чол.	76 кг	16 жін.
Всього: 6 вагових категорій	96 чол.	Всього: 6 вагових категорій	96 чол.	Всього: 6 вагових категорій	96 жін.
Всього: 18 категорій / 288 атлетів					

Під час першого етапу до олімпійського турніру відібралися борці, що увійшли до шістки найсильніших за підсумками чемпіонату світу 2019 року у м. Нур-Султан (Казахстан). На другому етапі олімпійські ліцензії здобули найкращі атлети за результатами чотирьох

континентальних олімпійських кваліфікаційних турнірів (Америка, Європа, Африка / Океанія, Азія). А на третьому етапі олімпійські путівки виборювали на світовому олімпійському кваліфікаційному турнірі (табл. 2).

Таблиця 2

Кваліфікаційні змагання з відбору на ОІ-2020 у спортивній боротьбі

Етап	Змагання	Період	Місце проведення	Кількість розіграних ліцензій у кожному виді боротьби
I етап	Чемпіонат світу з боротьби 2019	14-22 вересня 2019	м. Нур-Султан (Казахстан)	6
II етап	Олімпійська кваліфікація Америка	13-15 березня 2020	м. Оттава (Канада)	2
II етап	Олімпійська кваліфікація Європа	18-21 березень 2021	м. Будапешт (Угорщина)	2
II етап	Олімпійська кваліфікація Африка і Океанія	2-4 квітня 2021	м. Хаммамет (Туніс)	2
II етап	Олімпійська кваліфікація – Азія	9-11 квітень 2021	м. Алма-Ата (Казахстан)	2
III етап	Світовий кваліфікаційний турнір	6-9 травня 2021	м. Софія (Болгарія)	2

Кваліфікаційні турніри планувались у 2020 році, однак, у зв'язку з пандемією коронавірусу у 2020 році провели лише американський відбір, а інші відбіркові змагання перенесли на 2021 рік (<https://uww.org/governance/olympic-games-0>).

З кожного континентального і світового турніру на ОІ відбиралися по два атлети, тобто, у кожній ваговій категорії борцям потрібно було вийти у фінал для

того, щоб забезпечити собі путівку у Токіо. Слід зазначити, що олімпійські квоти не є іменними. Кожен НОК самостійно обирає спортсмена, який візьме участь в літніх ОІ у Токіо.

Проаналізувавши результати відбору ми виявили, що жодна із найсильніших «борцівських» країн світу не здобула максимальної кількості ліцензій (18) на ОІ (табл. 3)

Представництво борців країн-учасниць Олімпіади 2020 (Токіо)

Країни	Кількість ліцензій	Ранг	Країни	Кількість ліцензій	Ранг
Росія	17	1	Гвінея-Бісау	2	32-42
США	15	2	Греція	2	32-42
Куба	12	3-4	Хорватія	2	32-42
Японія	12	3-4	Естонія	2	32-42
Іран	11	5-7	Італія	2	32-42
Казахстан	11	5-7	Корея	2	32-42
Китай	11	5-7	Мексика	2	32-42
Туніс	10	8-9	Молдова	2	32-42
Україна	10	8-9	Північна Корея (КНДР)*	2	32-42
Монголія	9	10-11	Фінляндія	2	32-42
Туреччина	9	10-11	Франція	2	32-42
Алжир	8	12-17	Аргентина	1	43-62
Білорусь	8	12-17	Гвінея	1	43-62
Єгипет	8	12-17	Гуам	1	43-62
Індія	8	12-17	Данія	1	43-62
Киргизстан	8	12-17	Еквадор	1	43-62
Узбекистан	8	12-17	Камерун	1	43-62
Азербайджан	7	18-21	Косово	1	43-62
Болгарія	7	18-21	Латвія	1	43-62
Грузія	7	18-21	Литва	1	43-62
Німеччина	7	18-21	Марокко	1	43-62
Вірменія	6	22-23	Нігерія	1	43-62
Угорщина	6	22-23	Перу	1	43-62
Польща	5	24	Північна Македонія	1	43-62
Канада	4	25-29	Пуерто-Ріко	1	43-62
Нігерія	4	25-29	Сан-Марино	1	43-62
Румунія	4	25-29	Сенегал	1	43-62
Сербія	4	25-29	Словаччина	1	43-62
Швеція	4	25-29	Чехія	1	43-62
Бразилія	3	30-31	Чилі	1	43-62
Колумбія	3	30-31	Швейцарія	1	43-62
Всього країн-учасниць:	62		Всього спортсменів:	288	

Примітка. * Північна Корея вийшла з Олімпійських ігор, а її квоти ще не були перерозподілені.

Зокрема, Росія здобула 17 ліцензій і вперше не буде представлена в греко-римській боротьбі у ваговій категорії до 87 кг, де, до речі, не відібрався Олімпійський чемпіон Ріо-2016 (Д. Чакветадзе). Це свідчить, не лише про зростаючу конкуренцію у боротьбі, але й про те, що перенесення ОІ на рік, у зв'язку із

пандемією, не могло не позначитися на спортивних результатах багатьох провідних борців, які не змогли кваліфікуватися на ОІ у Токіо.

Збірна команда США здобула 15 ліцензій, по 12 – у команд Куби і Японії, по 11 – у Ірану, Казахстану і Китаю, по 10 – у Тунісу та України. Як впливає зі

змісту табл. 3, десять і більше учасників представляють на ОІ дев'ять найсильніших «борцівських» держав, що в сумі склало 37,85 % усіх борців (109 ліцензій). Окрім них, значну кількість атлетів виставлять Монголія, Туреччина (по 9), Алжир, Білорусь, Єгипет, Індія, Киргизстан, Узбекистан (по 8), а також Азербайджан, Болгарія, Грузія і Німеччина (по 7).

Розглядаючи більш детально склад відібраних борців, можна відзначити, що право участі в Олімпіаді завоювали представники 62 країн. Більше половини ліцензій (151 або 52,43%) здобули представники 14 країн.

Однак, 20 держав зможуть виставити на ОІ лише по одному атлету, при тому, що в їх число увійшли держави, які мають давні борцівські традиції (Данія, Литва, Македонія, Словаччина, Швейцарія, Чехія). По дві ліцензії здобуло 11 держав, серед яких такі «борцівські» країни: Естонія, Греція, Італія, Корея, Молдова, Фінляндія, Франція, Хорватія. Деякі з країн взагалі не потрапили в число учасниць ОІ зі спортивної боротьби (Австрія, Великобританія, Норвегія).

Проте, здобули путівки на ОІ і такі невеличкі країни, як Сан-Марино, Косово і

Гуам, що свідчить про популяризацію боротьби і розширення її географії у світі.

Розглянемо кількість ліцензій у континентальному розрізі (рис. 1). Найбільшу кількість путівок на ОІ у Токіо традиційно здобули представники Європи – 122 ліцензії (42,36 %), їм поступилися борці з Азії – 84 ліцензії (29,17 %), значно менше ліцензій у представників Америки – 44 (15,28 %), Африки і Океанії – 38 (13,19 %). Якщо азіати склали гостру конкуренцію борцям з Європи на чемпіонаті світу 2019 року, особливо в легких вагових категоріях у вільній і жіночій боротьбі, то представники Африки і Океанії здобували ліцензії лише на континентальному кваліфікаційному турнірі (за винятком представників вагових категорій 57 кг у жіночій боротьбі і 67 кг – у греко-римській). Так на континентальному кваліфікаційному турнірі у м. Хаммамет 10 ліцензій здобув Туніс, по 8 – Алжир, Єгипет. Це є підтвердженням низької конкуренції у відборі на Африканському континенті, який створив менш складні умови для борців, на відміну від Європи, де багато титулованих борців не відібралися на ОІ у Токіо.

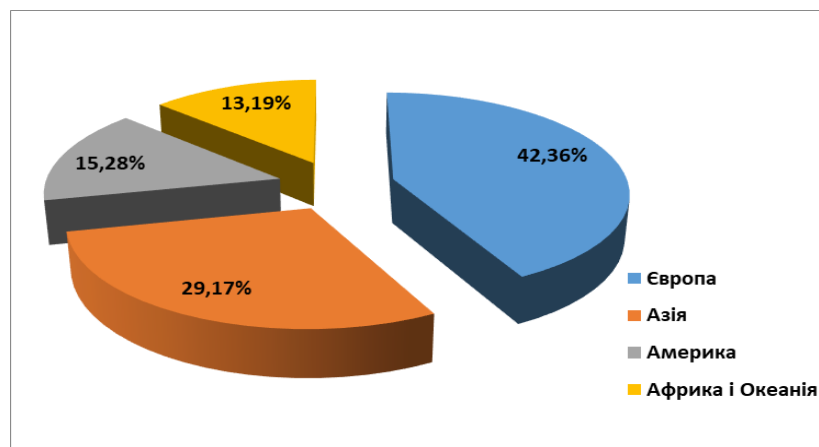

Рис. 1. Кількість здобутих олімпійських ліцензій представниками різних континентів на ОІ у Токіо зі спортивної боротьби

Із представників Америки конкуренцію в окремих категоріях на ЧС-2019 склали зірки світового рівня у вільній боротьбі серед чоловіків і жінок з

США (Д. Барроуз, К. Снайдер, Т. Менсах, А. Грей), а у греко-римській кубинці (І. Бореро, О. Піно).

Підсумок кваліфікації зі спортивної боротьби на ОІ у Токіо по видах і вагових категоріях

Вид (вагова категорія)	Вільна боротьба						Греко-римська боротьба						Жіноча боротьба						Всього
	57 кг	65 кг	74 кг	86 кг	97 кг	125 кг	60 кг	67 кг	77 кг	87 кг	97 кг	130 кг	50 кг	53 кг	57 кг	62 кг	68 кг	76 кг	
Країна (НОК)																			
Азербайджан		X	X		X				X	X			X				X		7
Алжир	X			X	X	X	X	X		X	X								8
Аргентина		X																	1
Білорусь			X	X	X	X			X				X	X				X	8
Бразилія											X				X		X		3
Болгарія	X							X		X		X		X	X	X			7
Вірменія	X	X					X	X	X		X								6
Гвінея														X					1
Гвінея-Бісау	X		X																2
Греція		X											X						2
Грузія			X		X	X	X		X	X	X								7
Гуам													X						1
Данія								X											1
Еквадор												X							1
Естонія											X						X		2
Єгипет			X			X	X	X		X		X				X	X		8
Індія	X	X		X		X						X	X	X	X				8
Іран	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X								11
Італія			X		X														2
Казахстан	X	X	X		X	X	X		X	X		X	X					X	11
Камерун													X						1
Канада					X	X										X	X		4
Киргизстан		X					X		X	X	X				X	X	X		8
Китай	X			X		X	X		X			X	X	X	X	X	X		11
Колумбія	X			X				X											3
Корея								X			X								2
Косово						X													1
Куба		X	X		X		X	X	X	X	X	X	X	X		X			12
Латвія															X				1
Литва											X								1
Марокко								X											1
Мексика								X						X					2
Молдова							X							X					2
Монголія	X	X				X						X	X	X	X	X	X		9
Нігерія				X								X		X	X	X			5
Німеччина						X	X	X		X		X				X	X		7
Перу				X															1
П. Корея*					X									X		X			2
П. Македонія					X														1
Польща		X	X							X			X	X					5
Пуерто-Ріко			X																1
Росія	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	17
Румунія					X						X	X	X						4
Сан-Марино				X															1
Сенегал		X																	1
Сербія	X							X		X	X								4
Словаччина				X															1
США	X		X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X		15
Туніс		X			X			X	X		X	X		X	X		X		10

Продовження таблиці 4

Туреччина	X			X	X	X	X				X	X	X					X	9
Узбекистан	X		X	X	X		X		X	X		X							8
Угорщина		X					X	X	X	X					X				6
Україна			X			X	X	X		X			X		X	X	X	X	10
Фінляндія										X	X								2
Франція														X		X			2
Хорватія								X	X										2
Чехія										X									1
Чилі											X								1
Швейцарія				X															1
Швеція								X					X		X	X			3
Японія	X	X	X	X			X		X				X	X	X	X	X	X	12
Всього: 62 країни	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	288

Примітка. Виділено країни, що здобули максимальну кількість ліцензій у виді боротьби.

Проаналізувавши представництво країн-учасниць на ОІ у Токіо зі спортивної боротьби по видах (табл. 4, 5), ми виявили, що у вільній боротьбі максимальну кількість ліцензій здобули борці з Росії і Ірану (по 6). По 5 путівок на ОІ вибороли представники Казахстану і США, по 4 – Алжиру, Білорусі, Індії, Туреччини, Японії, Узбекистану. Ці країни в сумі вибороли 47,91 % (46) з усіх ліцензій у вільній боротьбі.

Розглянувши детально склад відібраних борців, можна відзначити, що права участі в ОІ з вільної боротьби завоювали представники 41 країни. Однак 17 держав зможуть виставити лише по одному атлету, причому в їх число увійшли держави, які мають давні борцівські традиції, а саме – Болгарія, Німеччина, Греція, Угорщина, Македонія, Румунія, Словаччина, Швейцарія. По дві ліцензії здобули 9 держав, серед яких такі «борцівські» країни: Вірменія, Канада, Польща і Україна. Лише по три путівки здобули – Азербайджан, Грузія, Китай, Куба і Монголія, що свідчить, як про погіршення результатів цих країн, так і про підвищення конкуренції у вільній боротьбі.

Проте, здобули путівки на ОІ такі країни, як Сан-Марино, Косово, Гвінея-

Бісау і Гуам, що свідчить про популяризацію боротьби і розширення її географії у світі.

Розглянемо кількість ліцензій у вільній боротьбі в континентальному розрізі (рис. 2).

Найбільшу кількість путівок на ОІ в Токіо у вільній боротьбі здобули представники Європи – 39 ліцензій (40,63 %), їм поступають борці з Азії – 30 ліцензій (31,25 %), значно менше у представників Америки – 15 (15,62 %) і Африки і Океанії – 12 (12,50 %). Переважаючу кількість борців з Європи, окрім високої конкуренції, можна пояснити ще й зростаючою кількістю легіонерів з республік Кавказу, які виступають за різні країни (Білорусь, П. Македонія, Польща, Румунія, Словаччина, Угорщина).

У греко-римській боротьбі максимальну кількість ліцензій здобули лише борці з Куби (6). По 5 путівок на Ігри-2020 вибороли представники Ірану і Росії, по 4 – у Алжиру, Вірменії, Грузії, Єгипту, Киргизстану, Німеччини, США, Тунісу, Угорщини і Узбекистану. Ці країни в сумі вибороли 58,33 % (56) від усіх ліцензій у греко-римській боротьбі.

Таблиця 5

Кількість здобутих олімпійських ліцензій зі спортивної боротьби на ОІ у
Токіо по видах

Вільна боротьба		Греко-римська боротьба		Жіноча боротьба	
Країна	К-сть ліцензій	Країна	К-сть ліцензій	Країна	К-сть ліцензій
Іран	6	Куба	6	Росія	6
Росія	6	Іран	5	Китай	6
Казахстан	5	Росія	5	Монголія	6
США	5	Алжир	4	США	6
Алжир	4	Вірменія	4	Японія	6
Білорусь	4	Грузія	4	Україна	5
Індія	4	Єгипет	4	Болгарія	4
Туреччина	4	Киргизстан	4	Індія	4
Узбекистан	4	Німеччина	4	Нігерія	4
Японія	4	США	4	Туніс	4
Азербайджан	3	Туніс	4	Білорусь	3
Грузія	3	Угорщина	4	Казахстан	3
Китай	3	Узбекистан	4	Киргизстан	3
Куба	3	Казахстан	3	Куба	3
Монголія	3	Сербія	3	Швеція	3
Вірменія	2	Туреччина	3	Азербайджан	2
Гвінея-Бісау	2	Україна	3	Бразилія	2
Єгипет	2	Азербайджан	2	Єгипет	2
Італія	2	Болгарія	2	Канада	2
Канада	2	Китай	2	Німеччина	2
Колумбія	2	Корея	2	П. Корея	2
Польща	2	Фінляндія	2	Польща	2
Туніс	2	Хорватія	2	Франція	2
Україна	2	Японія	2	Румунія	2
Аргентина	1	Бразилія	1	Туреччина	2
Болгарія	1	Білорусь	1	Гвінея	1
Греція	1	Данія	1	Греція	1
Киргизстан	1	Естонія	1	Гуам	1
Косово	1	Колумбія	1	Еквадор	1
Нігерія	1	Литва	1	Естонія	1
Німеччина	1	Марокко	1	Камерун	1
Перу	1	Мексика	1	Латвія	1
П.Македонія	1	Молдова	1	Мексика	1
Пуерто-Ріко	1	Польща	1	Молдова	1
Румунія	1	Румунія	1	Угорщина	1
Сан-Марино	1	Швеція	1		
Сенегал	1	Чехія	1		
Сербія	1	Чилі	1		
Словаччина	1				
Угорщина	1				
Швейцарія	1				
41 країна	96 учасників	38 країн	96 учасників	35 країн	96 учасників

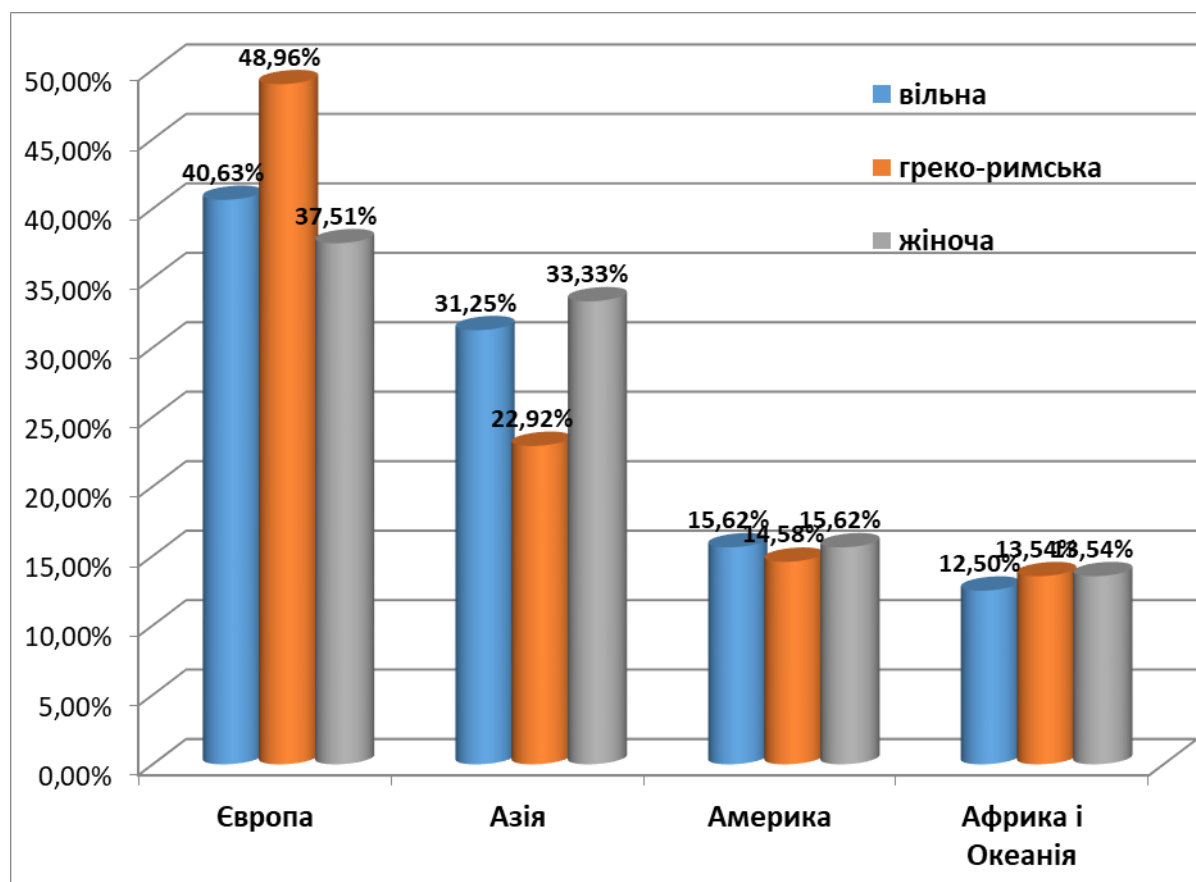

Рис. 2. Кількість здобутих олімпійських ліцензій представниками різних континентів у вільній, греко-римській і жіночій боротьбі

Розглядаючи детально склад відібраних борців, можна відзначити, що права участі в Олімпіаді з греко-римської боротьби завоювали представники 38 країн. Однак 14 держав зможуть виставити на ОІ лише по одному атлету, причому в їх число увійшли держави, які мають давні борцівські традиції (Естонія, Данія, Литва, Польща, Молдова, Швеція, Білорусь). По дві ліцензії здобули 7 держав – Азербайджан, Болгарія, Китай, Корея, Хорватія, Фінляндія і Японія, що свідчить, як про погіршення результатів цих країн, так і про підвищення конкуренції у греко-римській боротьбі.

Аналізуючи кількість здобутих ліцензій у греко-римській боротьбі в континентальному розрізі (рис. 2), ми виявили, що найбільшу кількість путівок на Ігри в Токіо здобули представники Європи – 47 ліцензій (48,96 %), їм поступають борці з Азії – 22 ліцензії (22,92 %), значно менше у представників

Америки – 14 (14,58 %) і Африки і Океанії – 13 (13,54 %).

У жіночій боротьбі максимальну кількість ліцензій (по 6) здобули одразу п'ять команд (Росія, Китай, Монголія, США і Японія). 5 путівок на Ігри-2020 вибороли борчині України (повторивши результат ОІ 2016 року (Латишев, Шандригось, Тропин, Квасниця, & Головач, 2020; Шандригось, Латишев, Первачук, & Яременко, 2020), по 4 здобули представниці Болгарії, Індії, Нігерії і Тунісу. Ці 10 країн в сумі вибороли 53,12 % (51) від усіх ліцензій у жіночій боротьбі.

Розглядаючи більш детально склад відібраних борчинь, можна відзначити, що права участі в Олімпіаді з жіночої боротьби завоювали представниці 35 країн. Однак 10 держав зможуть на ОІ виставити лише по одному атлету, причому в їх число увійшли держави, які мають давні борцівські традиції (Естонія,

Угорщина, Греція, Молдова, Латвія). По дві ліцензії здобули 10 держав, серед яких такі «борцівські» країни: Азербайджан, Канада (на ОІ-2016 року була представлена максимально), Франція, Німеччина, Польща, Румунія, Туреччина, що свідчить, як про погіршення результатів цих країн, так і про підвищення конкуренції у жіночій боротьбі.

Аналізуючи кількість здобутих ліцензій у жіночій боротьбі в континентальному розрізі (рис. 2), ми виявили, що найбільшу кількість путівок на Ігри в Токіо здобули представниці Європи – 36 ліцензій (37,51 %), їм дещо поступаються борчині з Азії – 32 ліцензії (33,33 %), значно менше у представниць Америки – 15 (15,62 %) і Африки і Океанії – 13 (13,54 %).

Висновки.

Резюмуючи результати аналізу відбору учасників ОІ зі спортивної боротьби, слід зазначити, що обмеження кількості борців, які беруть участь в Олімпіадах, змушує фахівців боротьби перебувати в постійному пошуку оптимальної системи відбору спортсменів, причому такий відбір повинен, по-перше, забезпечити участь в ОІ всіх найсильніших борців планети і, по-друге, надати рівні права представникам різних країн і континентів в суперництві за цю участь.

Перенесення літніх ОІ у Токіо на 2021 рік через пандемію коронавірусу внесло свої корективи у календар кваліфікаційного відбору і позначилося на результатах самого відбору. Істотним недоліком відбору, на нашу думку є виключення континентальних чемпіонатів з відбору і як результат чемпіони континентів не завжди потрапляють на Олімпійські ігри (наприклад, чемпіон Європи-2021 Т. Салказанов (Словаччина) не відібрався на ОІ у Токіо). Все це в сукупності негативно позначилося на ефективності відбору, і значна частина борців високого класу так і не змогла відібратися до участі на ОІ.

Занадто висока конкуренція пояснюється тим, що жодна з команд не

змогла здобути максимальну кількість ліцензій (18). Навіть така сильна «борцівська» країна як Росія здобула 17 ліцензій, команда США здобула 15 ліцензій, по 12 – у Куби і Японії, по 11 – у Ірану, Казахстану і Китаю, по 10 – у Тунісу та України. Десять і більше учасників представлять на ОІ дев'ять найсильніших «борцівських» держав, що в сумі склало 37,85 % усіх борців (109 ліцензій), а всього право участі в ОІ завоювали представники 62 країн. З них, 20 держав зможуть виставити лише по одному атлету, а по дві ліцензії здобули 11 держав. Деякі з країн взагалі не потрапили в число учасниць ОІ зі спортивної боротьби (Австрія, Великобританія, Норвегія). Проте, здобули путівки на ОІ такі невеличкі країни, як Сан-Марино, Косово і Гуам. Вище зазначене свідчить, як про зростаючу конкуренцію, так і про популяризацію спортивної боротьби і розширення її географії у світі.

Найбільшу кількість путівок на ОІ у Токіо традиційно здобули представники Європи – 122 ліцензії (42,36 %), їм поступилися борці з Азії – 84 ліцензії (29,17 %), значно менше ліцензій у представників Америки – 44 (15,28 %) і Африки і Океанії – 38 (13,19 %). Переважаючу кількість борців з Європи, окрім високої конкуренції, можна пояснити ще й зростаючою кількістю легіонерів з республік Кавказу, які виступають за різні країни (Білорусь, П. Македонія, Польща, Румунія, Словаччина, Угорщина).

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку передбачають порівняльний аналіз ефективності системи відбору борців із результатами їх виступів на Олімпійських іграх.

Конфлікт інтересів. Автори відзначають, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Апойко, Р.Н. (2016). *Эволюция спортивной борьбы в международном олимпийском движении и ее влияние на основные компоненты подготовки борцов высшей квалификации (Автореф. дис. ... д-ра пед. наук)*. Санкт-Петербург, Россия.
- Апойко, Р.Н., & Тараканов, Б.И. (2015). *Спортивная борьба: эволюция, тенденции, проблемы и приоритетные пути их решения : монография*. СПб. : Изд-во Политех. Ун-та
- Бойченко, Н.В., Чертов, І.І., Пирог, Ю.А., & Алексеев, А.Ф. (2020). Аналіз показників змагальної діяльності висококваліфікованих дзюдоїсток легких вагових категорій. *Єдиноборства*, 4-12.
- Булатова, М.М. (2017). *Борьба. Энциклопедия в вопросах и ответах. Навчальне видання*. Олімпійська література, Київ.
- Дагбаев, Б.В. (2013). *Подготовка борцов вольного стиля с учетом современных правил соревнований: монография*. Улан-Удэ.
- Задорожна, О.Р., Бріскін, Ю.А., Пітин, М.П., Потоп, В., Гращенко, Ж.В., Глухов, І.Г., & Дробот, К.В. (2020). Особливості комплектування складу учасників Ігор ХХХІІ Олімпіади 2020 у Токіо (на прикладі спортивних єдиноборств). *Український журнал медицини, біології та спорту*, Том 5, № 3(25), 445-449. <https://DOI:10.26693/jmbs05.03.445>
- Латишев, Н., Шандригось, В., Тропин, Ю., Квасница, О., & Головач, И. (2020). Женская борьба: анализ результатов выступления сборной команды Украины. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць*, Вип. 9(28). 237-243. [https://DOI:10.31652/2071-5285-2020-9\(28\)-237-243](https://DOI:10.31652/2071-5285-2020-9(28)-237-243)
- Леннарц, К. (2013). Спортивная борьба в системе олимпийского спорта. *Наука в олимпийском спорте*, 4, 4-7.
- Приступа, Є., Бріскін, Ю., Палатний, А., & Пітин, М. (2017). Розвиток та становлення спортивних єдиноборств у програмах Ігор Олімпіад сучасності. *Фізична активність, здоров'я і спорт*, №1(27), 3-19.
- Тропин, Ю.Н., Панов, П.П., & Фазилов, Р.К. (2017). Анализ выступлений украинских борцов греко-римского стиля в лицензионных соревнованиях на Олимпийские игры 2016 года. *Єдиноборства*, №2(4), 52-55.
- Чертов, І.І., Бойченко, Н.В., Зантара, Г.М., & Мирошниченко, Є.С. (2021). Аналіз показників змагальної діяльності лідируючих дзюдоїсток вагової категорії до 52 кг. *Єдиноборства*, 69-78.
- Шандригось, В.І. (2018). Системно-історичний аналіз досягнень країн-учасниць в змаганнях з вільної боротьби на Олімпійських Іграх (1904-2016 рр.). *Єдиноборства*, №1(7), 89-97.
- Шандригось, В.І. (2019). Динаміка кількості вагових категорій борців вільного стилю в програмах Олімпійських ігор. *Єдиноборства*, №2 (12), 58-67. <https://DOI:10.5281/zenodo.2544680>
- Шандригось, В.І., Латишев, М.В., Первачук, Р.В., & Яременко В.В. (2020). Аналіз результатів виступів збірної команди України з жіночої боротьби. *Єдиноборства*, №4(18), 90-104 <https://DOI:10.15391/ed.2020-4.09>
- Шандригось, В.І., Латишев, М.В., Розторгуй, М.С., & Первачук Р.В. (2021). Динаміка кількості вагових категорій в жіночій боротьбі. *Єдиноборства*, №1(19), 79-89, <https://DOI:10.15391/ed.2021-1.08>.
- <https://olympics.com/ioc/news/joint-statement-from-the-international-olympic-committee-and-the-tokyo-2020-organising-committee>– [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://olympics.com/> (дата звернення: 01.05.2021).
- https://uww.org/sites/default/files/2021-03/210226_revised_qualification_system_-_wrestling_-_eng.pdf– [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://olympics.com/> (дата звернення: 01.05.2021).

<https://uww.org/governance/olympic-games-0> – [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://olympics.com/> (дата звернення: 01.05.2021).

Стаття надійшла до редакції: 10.05.2021 р.

Опубліковано: 01.06.2021 р.

Аннотація. Шандригось В.И., Латышев М.В., Розторгуй М.С., Первачук Р.В. **Анализ отбора по спортивной борьбе на Олимпийские игры в Токио.** Цель: проанализировать квалификационные требования для получения спортсменами олимпийских лицензий для участия в Играх XXXII Олимпиады в г. Токио по спортивной борьбе. **Материалы и методы исследования.** Методы исследования: теоретический анализ и обобщение литературных данных и сети Интернет, методы математической статистики. Выходные данные результатов выступлений взяты с официального сайта Международной федерации спортивной борьбы «United World Wrestling» (<https://uww.org/>). Для статистической обработки данных и графического представления результатов использовалась программа MS Excel. **Результаты:** установлено, что в соответствии с требованиями МОК в соревнованиях по спортивной борьбе на летних ОИ в Токио могут принимать участие не более 288 атлетов (по 16 борцов в 12 весовых категориях в соревнованиях мужчин и по 16 участников в шести весовых категориях в соревнованиях женщин). За право выступать на ОИ по спортивной борьбе проводился довольно напряженный отбор, включавший несколько этапов. Выявлено, что ни одна из сильнейших «борцовских» стран мира не получила максимального количества лицензий (18) на ОИ. Россия получила 17 лицензий, США – 15, по 12 – у Кубы и Японии, по 11 – у Ирана, Казахстана и Китая, по 10 – у Туниса и Украины. 10 и более участников представляют на ОИ 9 сильнейших «борцовских» государств, что в сумме составило 37,85 % всех борцов. Всего право участия в ОИ завоевали представители 62 стран. 52,43 % лицензий получили представители 14 стран. 20 государств смогут выставить на ОИ только по одному атлету, при том, что в их число вошли государства, которые имеют давние борцовские традиции. Однако, получили путевки на ОИ и небольшие страны, что свидетельствует о популяризации борьбы и расширении ее географии в мире. Наибольшее количество путевок на ОИ в Токио традиционно получили представители Европы – 122 лицензии (42,36 %), им уступили борцы из Азии – 84 лицензии (29,17 %), значительно меньше лицензий у представителей Америки – 44 (15,28 %), Африки и Океании – 38 (13,19 %). **Выводы.** Ограничение количества борцов, участвующих в Олимпиадах, заставляет специалистов борьбы находиться в постоянном поиске оптимальной системы отбора спортсменов, причем такой отбор должен, во-первых, обеспечить участие в ОИ всех сильнейших борцов планеты и, во-вторых, предоставить равные права представителям различных стран и континентов в соперничестве за это участие. Перенос летних ОИ в Токио на 2021 из-за пандемии коронавируса внес свои коррективы в календарь квалификационного отбора и сказался на результатах самого отбора. Все это в совокупности негативно отразилось на эффективности отбора, и значительная часть борцов высокого класса так и не смогла отобраться для участия в ОИ.

Ключевые слова: система отбора, олимпийская лицензия, спортивная борьба, Олимпийские игры, этап, страна, континент, квалификационный турнир.

Abstract. Shandrygos V., Latyshev N., Roztorhui M., Pervachuk R. **Analysis of selection for wrestling for the Olympic Games in Tokyo.** Purpose: to analyze the qualification requirements for athletes to obtain Olympic licenses to participate in the XXXII Olympic Games in Tokyo in wrestling. **Materials and methods of research.** Research methods: theoretical analysis and generalization of literature data and the Internet, methods of mathematical statistics. The initial results of the performances are taken from the official website of the International Wrestling Federation (United World Wrestling) (<https://uww.org/>). MS Excel was used for statistical data

processing and graphical presentation of results. **Results:** it is established that according to the requirements of the IOC in wrestling competitions at the Summer Olympics in Tokyo can participate no more than 288 athletes (16 wrestlers in 12 weight categories in men's competitions and 16 participants in six weight categories in women's competitions). For the right to participate in the Olympics in wrestling, a rather intense selection was carried out, which included several stages. It was found that none of the strongest «wrestling» countries in the world has obtained the maximum number of licenses (18) for the Olympics. Russia has obtained 17 licenses, the United States – 15, 12 – from Cuba and Japan, 11 – in Iran, Kazakhstan and China, 10 – in Tunisia and Ukraine. 10 or more participants will represent the 9 strongest «wrestling» states at the Olympics, which amounted to 37,85 % of all wrestlers. In total, the right to participate in the Olympics was won by representatives of 62 countries. Representatives of 14 countries obtained 52,43 % of licenses. 20 countries will be able to put only one athlete at the Olympics, despite the fact that they include countries that have a long wrestling tradition. However, small countries have also won tickets to the Olympics, which testifies to the popularization of the struggle and the expansion of its geography in the world. The largest number of tickets to the Olympics in Tokyo traditionally won the representatives of Europe – 122 licenses (42.36%), they lost to wrestlers from Asia – 84 licenses (29,17 %), much fewer licenses from the representatives of America – 44 (15,28 %), Africa and Oceania – 38 (13,19 %). **Conclusions.** Limiting the number of wrestlers participating in the Olympics forces wrestling experts to be in constant search of the optimal system of selection of athletes, and such selection should, firstly, ensure the participation in the Olympics of all the strongest wrestlers on the planet and, secondly, give equal rights to different countries and continents in competition for this participation. The postponement of the Summer Olympics in Tokyo to 2021 due to the coronavirus pandemic made adjustments to the qualification selection calendar and affected the results of the selection itself. All this together had a negative effect on the efficiency of selection, and a significant part of high-class wrestlers were not able to qualify for the Olympics.

Keywords: selection system, Olympic license, wrestling, Olympic Games, stage, country, continent, qualifying tournament.

References

- Apojko, R.N. (2016). *Jevoljucija sportivnoj bor'by v mezhdunarodnom olimpijskom dvizhenii i ee vlijanie na osnovnye komponenty podgotovki borcov vysshej kvalifikacii* (Avtoref. dis. ... d-ra ped. nauk). Sankt-Peterburg, Rossiya. [The evolution of wrestling in the international Olympic movement and its influence on the main components of the training of highly qualified wrestlers]. (Avtoref. dis. d-ra ped. nauk). Saint-Petersburg, Russia.
- Apojko, R.N., & Tarakanov, B.I. (2015). *Sportivnaja bor'ba: jevoljucija, tendencii, problemy i prioritety puti ih reshenija : monografija*. [Wrestling: evolution, trends, problems and priority ways of their solution: monograph]. SPb. : Izd-vo Politeh. un-ta.
- Boychenko, N.V., Chertov, I.I., Pyrog, Ju.A., & Aleksjejev, A.F. (2020). Analiz pokaznykiv zmagal'noi' dijat'nosti vysokokvalifikovanyh dzjudoi'stok legkyh vagovyh kategorij. *Jedynoborstva*, 4-12.
- Bulatova, M.M. (2017). *Borot'ba. Encyklopedija v zapytannjah i vidpovidjah. Navchal'ne vydannja*. [Wrestling. Encyclopedia in questions and answers. Educational edition]. Olimpijs'ka literatura, Kyi'v.
- Dahbaev B.V. (2013). *Podhotovka bortsov volnoho stilia s uchetom sovremennykh pravyl sorevnovanyi: monografija*. [Training of freestyle wrestlers taking into account modern competition rules: monograph]. Ulan-Udэ.
- Lennarc, K. (2013). Sportivnaja bor'ba v sisteme olimpijskogo sporta. [Wrestling in the system of Olympic sports]. *Nauka v olimpijskom sporte* [Science in Olympic sports], 4, 4-7.
- Zadorozhna, O.R., Briskin, Yu.A., Pityn, M.P., Potop, V., Hrashchenkova, Zh.V., Hlukhov, I.H., & Drobot, K. V. (2020). Osoblyvosti komplektuvannia skladu uchasnykiv Ihor XXXII

- Olimpiady 2020 u Tokio (na prykladi sportyvnykh yedynoborstv). [Peculiarities of staffing the participants of the 2020 Olympic Games in Tokyo (on the example of martial arts)]. *Ukrainskyi zhurnal medytsyny, biologii ta sportu [Ukrainian Journal of Medicine, Biology and Sports]*, Tom 5, № 3(25), 445-449. <https://DOI:10.26693/jmbs05.03.445>
- Latyshev, N., Shandryhos, V., Tropyn, Yu., Kvasnytsa, O., & Holovach, Y. (2020). Zhenskaia borba: analiz rezultatov vystupleniya sbornoj komandy Ukrainy. [Female wrestling: performances analysis of the National team of Ukraine results]. *Fizychna kultura, sport ta zdorovia natsii: zbirnyk naukovykh prats [Physical culture, sports and health of the nation: a collection of scientific papers]*, Vyp. 9(28). 237-243. [https://DOI:10.31652/2071-5285-2020-9\(28\)-237-243](https://DOI:10.31652/2071-5285-2020-9(28)-237-243)
- Prystupa, Ye., Briskin, Yu., Palatnyi, A., & Pityn, M. (2017). Rozvytok ta stanovlennia sportyvnykh yedynoborstv u prohramakh Ihor Olimpiad suchasnosti. [Development and formation of martial arts in the programs of the Olympics of the present]. *Fizychna aktyvnist, zdorovia i sport, [Physical activity, health and sports]*, №1(27), 3-19.
- Tropyn, Yu.N., Panov, P.P., & Fazylov, R.K. (2017). Analiz vystupleni ukraynskykh bortsov hreko-rymskoho styliya v lytsenzyonnykh sorevnovanyiakh na Olympyskyye yhry 2016 hoda. [Analysis of the performances of Ukrainian Greco-Roman wrestlers in licensed competitions for the 2016 Olympic Games]. *Edynoborstva [Martial arts]*, №2(4), 52-55.
- Chertov, I.I., Boychenko, N.V., Zantaraja, G.M., & Myroshnychenko, Je.S. (2021). Analiz pokaznykiv zmagal'noi' dijal'nosti lidyrujuchykh dzjudoi'stok vagovoi' kategorii' do 52 kg. *Jedynoborstva*, 69-78.
- Shandrygos', V.I. (2019). Dynamika kil'kosti vagovykh kategorij borciv vil'nogo stylju v programah Olimpijs'kyh igor. [Dynamics of the number of weight categories of freestyle wrestlers in the programs of the Olympic Games]. *Edynoborstva [Martial arts]*, №2 (12), 58-67. <https://DOI:10.5281/zenodo.2544680>
- Shandryhos, V.I., Latyshev, M.V., Pervachuk, R.V., & Yaremenko V.V. (2020). Analiz rezultativ vystupiv zbornoj komandy Ukrainy z zhinochoi borotby. [Analysis of the results of the performances of the national team of Ukraine in women's wrestling]. *Edynoborstva [Martial arts]*, №4(18), 90-104 <https://DOI:10.15391/ed.2020-4.09>
- Shandryhos, V.I., Latyshev, M.V., Roztorhui, M. S., & Pervachuk R. V. (2021). Dynamika kil'kosti vahovykh katehorii v zhinochii borotbi. [Dynamics of the number of weight categories in women's wrestling]. *Edynoborstva [Martial arts]*, №1(19), 79-89, <https://DOI:10.15391/ed.2021-1.08>.
- Shandrygos', V.I. (2018). Systemno-istorychnyj analiz dosjagnen' kraii'n-uchasnych' v zmagannjah z vil'noi' borot'by na Olimpijs'kyh Igrah (1904-2016 rr.). [System-historical analysis of the achievements of the participating countries in freestyle wrestling at the Olympic Games (1904-2016)]. *Edynoborstva [Martial arts]*, №1 (7), 89-97. <https://olympics.com/ioc/news/joint-statement-from-the-international-olympic-committee-and-the-tokyo-2020-organising-committee> [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu <https://olympics.com/> (data zvernennja: 01.05.2021).
- https://uww.org/sites/default/files/2021-03/210226_revised_qualification_system_-_wrestling_-_eng.pdf [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu <https://olympics.com/> (data zvernennja: 01.05.2021).
- <https://uww.org/governance/olympic-games-0> – [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu <https://olympics.com/> (data zvernennja: 01.05.2021).

Відомості про авторів / Information about the Authors:

Шандригось Віктор Іванович: к.фіз.вих., доцент; Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка: вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027, Україна.

Шандригось Виктор Иванович: к.физ.восп., доцент; Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка: ул. Н. Кривоноса, 2, г. Тернополь, 46027, Украина.

Victor Shandrygos: Phd (Physical Education and Sport), Associate Professor; Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk: st. N. Krivonosa, 2, Ternopil, 46027, Ukraine.

<http://orcid.org/0000-0002-1511-4559>

E-mail: shandrygos.v@gmail.com

Латишев Микола Вікторович: к.физ.вих. доцент; Київський університет Бориса Грінченка; вул. Маршала Тимошенка 13-б, м. Київ, 04212, Україна

Латышев Николай Викторович: к.физ.восп., доцент; Киевский университет Бориса Гринченко: ул. Маршала Тимошенко 13-б, г. Киев, 04212, Украина.

Mykola Latyshev: Phd (Physical Education and Sport), Associate Professor; Borys Grinchenko Kyiv University: st. Marshala Tymoshenko, 13-B, Kyiv, 04212, Ukraine.

<https://orcid.org/0000-0001-9345-2759>

E-mail: nlatyshev.dn@gmail.com

Розторгуй Марія Сергіївна: доктор наук з фізичного виховання та спорту, доцент; Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського: вул. Костюшка, 11, м. Львів, 79007, Україна.

Розторгуй Мария Сергеевна: доктор наук по физическому воспитанию и спорту, доцент; Львовский государственный университет физической культуры имени Ивана Боберского: ул. Костюшко, 11, г. Львов, 79007, Украина.

Mariia Roztorhui: Doctor of Physical Education and Sports; Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyi: st. Kostyushka, 11, Lviv, 79007, Ukraine.

<http://orcid.org/0000-0001-7726-0036>

E-mail: mariia.roztorhyi@gmail.com

Первачук Ростислав Вікторович: к.физ.вих. доцент; Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського: вул. Костюшка, 11, м. Львів, 79007, Україна.

Первачук Ростислав Викторович: к.физ.восп., доцент; Львовский государственный университет физической культуры имени Ивана Боберского: ул. Костюшко, 11, г. Львов, 79007, Украина.

Rostislav Pervachuk: Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyi: st. Kostyushka, 11, Lviv, 79007, Ukraine.

<http://orcid.org/0000-0002-8067-7825>

E-mail: r.pervachuk@gmail.com